

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Asia: Suomen Rehtorit ry lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.
VN/9627/2026

Suomen Rehtorit ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Lausuntonne pääasiallinen sisältö

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että toisen asteen koulutusta koskeva lainsäädäntö mahdollistaa koulutuksen jatkuvuuden turvaamisen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Koronapandemia osoitti, että koulutusjärjestelmän toimintakykyä tukeville säädöksille on tarvetta myös tilanteissa, joissa normaali toiminta ei ole mahdollista. Esityksen tavoitteita voidaan pitää kannatettavina.

Suomen Rehtorit ry korostaa kuitenkin, että esityksessä ei ole riittävästi arvioitu muutosten vaikutuksia oppilaitosten käytännön johtamiseen, rehtoreiden vastuisiin, oppilaitosjohdon työmäärään eikä koulutuksen järjestäjien hallinnollisiin velvoitteisiin. Monien ehdotusten käytännön toteuttaminen jää oppilaitosjohdon vastuulle, minkä vuoksi sääntelyn tulee olla mahdollisimman selkeää, toimivallat yksiselitteisiä ja viranomaisten ohjaus yhdenmukaista

Monien ehdotusten käytännön toteuttaminen jää oppilaitosjohdon vastuulle, minkä vuoksi sääntelyn tulee olla mahdollisimman selkeää, toimivallat yksiselitteisiä ja viranomaisten ohjaus yhdenmukaista.

Järjestö pitää tärkeänä, että mahdollisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa turvataan opiskelijoiden oikeus koulutukseen, mutta samalla huolehditaan siitä, ettei oppilaitosjohdolle muodostu kohtuuttomia uusia velvoitteita ilman riittävää resursointia tai kansallista tukea.

L1: Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat ehdotukset

Lausuntonne koskien häiriötilanteen määrittelyä

Suomen Rehtorit ry pitää tarpeellisena, että häiriötilanteen käsitettä avataan ja säädetään toimintaohjeita nykyistä selkeämmin. Häiriötilanteiden kirjo on laaja, ja ne voivat vaihdella paikallisista teknisistä häiriöistä laajoihin yhteiskunnallisiin kriiseihin. Esityksessä kuvataan häiriötilanteet tilanteiksi, jotka vaarantavat yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja ja edellyttävät viranomaisten tavanomaista laajempaa yhteistoimintaa.

Järjestö katsoo, että koulutuksen järjestäjien ja rehtoreiden näkökulmasta olisi hyödyllistä täsmentää, millaisissa tilanteissa ehdotettuja poikkeamissäännöksiä voidaan käyttää ja kenen toimesta niiden soveltamisesta päätetään. Lainsäädännöstä tulisi lisäksi ilmetä nykyistä selkeämmin, mikä viranomaisen toteaa häiriötilanteen ja millä menettelyllä poikkeussäännösten soveltaminen käynnistyy. Päätöksenteon ennakoitavuus on tärkeää opiskelijoiden oikeusturvan sekä koulutuksen yhdenvertaisen toteutumisen kannalta.

Lausuntonne koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi

Suomen Rehtorit ry kannattaa sitä, että kaikki koulutuksen järjestäjät varautuvat häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin yhdenmukaisesti. Esityksessä todetaan perustellusti, että yksityiset koulutuksen järjestäjät kouluttavat merkittävän osan toisen asteen opiskelijoista, minkä vuoksi niiden asemaa ei voida jättää varautumisjärjestelmän ulkopuolelle.

Järjestö kuitenkin korostaa, että varautumisvelvollisuuden käytännön toteuttaminen edellyttää suunnitelmien laatimista, ylläpitoa, harjoittelua, henkilöstön perehdyttämistä ja jatkuvaa riskien arviointia. Nämä tehtävät kohdistuvat suurelta osin oppilaitosjohtoon. Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, ettei koulutuksen järjestäjille säädettäviä uusia varautumis-, suunnittelu-, raportointi- tai dokumentointivelvoitteita siirretä käytännössä oppilaitosjohtoon hoidettavaksi ilman erillistä vaikutusarviointia ja riittäviä resursseja.

Tämän vuoksi vaikutusarvioinneissa tulisi tunnistaa myös rehtoreille ja oppilaitosjohtolle syntyvät lisätehtävät sekä arvioida tarvittavat resurssit niiden hoitamiseen.

Lausuntonne koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Suomen Rehtorit ry pitää oppivelvollisten oikeuden turvaamista erittäin tärkeänä. Oppivelvollisten koulunkäynnin ja opintojen jatkumisen turvaaminen myös häiriötilanteissa on perusteltu tavoite.

Järjestö kuitenkin katsoo, että muiden kuin oppivelvollisten opiskelijaryhmien asemaa tulee arvioida tarkemmin. Oppivelvollisten priorisointi voi käytännössä johtaa tilanteisiin, joissa muiden opiskelijoiden koulutuksen järjestämistä joudutaan rajoittamaan.

Lainsäädännön tulee tarjota koulutuksen järjestäjille ja rehtoreille riittävän selkeät perusteet priorisointia koskevien ratkaisujen tekemiseen sekä määritellä päätöksenteon toimivaltuudet ja vastuut yksiselitteisesti.

Lausuntonne koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi

Suomen Rehtorit ry pitää tarpeellisena, että ylioppilastutkinnon järjestämistä koskeva sääntely huomioi poikkeusolojen ja häiriötilanteiden vaatimukset. Esityksen mukaan tutkintoa voitaisiin tarvittaessa siirtää tai järjestää poikkeuksellisesti harvemmin kuin normaalitilanteessa.

Koska ylioppilastutkinnon käytännön järjestämisestä vastaavat lukiot ja rehtorit, tulee päätöksenteon ja viranomaisohjauksen olla valtakunnallisesti yhdenmukaista. Opiskelijoiden oikeusturva sekä jatko-opintoihin hakeutumisen ennakoitavuus on turvattava kaikissa tilanteissa.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa opetuksen järjestämisen myös tilanteissa, joissa normaali toiminta ei ole mahdollista. Samalla kyseessä on esityksen kannalta merkittävä oppilaitosjohtamiseen vaikuttava muutos.

Poikkeukset opetuksen järjestämiseen, opetussuunnitelman toteuttamiseen ja opintojen rakenteisiin edellyttävät käytännössä laajaa pedagogista johtamista, henkilöstöjohtamista, viestintää sekä yhteistyötä opiskelijoiden ja huoltajien kanssa.

Järjestö korostaa, että rehtoreiden toimivaltuuksien, vastuiden ja viranomaisohjeiden tulee olla mahdollisimman selkeitä. Häiriötilanteissa ei tule syntyä epäselvyyttä siitä, kuka vastaa päätöksenteosta ja millä perusteilla poikkeuksia voidaan tehdä.

Lausuntonne koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta

Suomen Rehtorit ry suhtautuu varauksellisen myönteisesti mahdollisuuteen määrätä koulutuksen järjestäjille uusia tehtäviä esimerkiksi varautumiseen liittyen. Esityksen tavoitteita voidaan pitää perusteltuina.

Järjestö kuitenkin katsoo, että uusien tehtävien mahdollinen laajuus ja niiden vaikutukset koulutuksen järjestäjien sekä oppilaitosjohtoon vastuisiin tulisi arvioida tarkemmin. Suomen Rehtorit ry pitää ongelmallisena, jos järjestämislupiin voidaan tulevaisuudessa sisällyttää uusia tehtäviä ilman, että niiden vaikutuksia koulutuksen järjestäjän toimintaan, oppilaitosjohtamiseen ja resursointiin arvioidaan etukäteen.

Sääntelyn tulee olla täsmällistä eikä järjestämislupiin tule voida sisällyttää avoimia velvoitteita, joiden sisältö jää epäselväksi.

Lausuntonne koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi

Suomen Rehtorit ry pitää kannatettavana, että myös TUVA-koulutuksen jatkuvuus voidaan turvata häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Järjestö korostaa kuitenkin, että TUVA-opiskelijoiden joukossa on paljon opiskelijoita, jotka tarvitsevat tavallista enemmän ohjausta ja tukea. Siksi mahdollisten poikkeusjärjestelyjen vaikutukset opiskelijoiden yhdenvertaisuuteen ja tuen saatavuuteen tulee arvioida erityisen huolellisesti.

L3: Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muutokset

Lausuntonne koskien lain 5 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että ylioppilastutkinnon järjestämistä koskeva sääntely säilyy opiskelijoiden oikeusturvan näkökulmasta läpinäkyvänä. Mahdollisten poikkeusten vaikutukset opiskelijoiden asemaan tulee arvioida huolellisesti.

Lausuntonne koskien lain 21 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Rehtorit ry kiinnittää huomiota siihen, että koulutuksen järjestäjille ja rehtoreille ehdotetaan tiedonsaantioikeuksia, jotka liittyvät opiskelijoiden oleskeluoikeuden tarkistamiseen englanninkielisessä koulutuksessa.

Järjestö korostaa, että menettelyjen tulee olla hallinnollisesti selkeitä, tietosuojan kannalta asianmukaisia sekä mahdollisimman vähäistä lisätyötä aiheuttavia.

Lausuntonne koskien lain 22 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Rehtorit ry pitää tärkeänä, että opiskelijoiden oikeusturva toteutuu ja että koulutuksen järjestäjille annetaan riittävät ohjeet mahdollisten uusien tiedonsaanti- ja tarkistusmenettelyjen toteuttamiseen.

Lausuntonne koskien lain 24 §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Rehtorit ry korostaa, että opiskelijoiden henkilötietojen käsittelyn tulee perustua selkeään sääntelyyn ja välttämättömyysperiaatteeseen. Oppilaitoksille ei tule muodostaa tarpeettomia uusia hallinnollisia menettelyjä ilman huolellista vaikutusarviointia.

L5: Täsmennykset toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeviin säännöksiin

Lausuntonne koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta

Suomen Rehtorit ry pitää sääntelyn täsmenämistä kannatettavana, mikäli muutoksella selkeytetään koulutuksen järjestäjien velvollisuuksia ja opiskelijoiden asemaa.

Järjestö korostaa, että mahdollisten maksuihin liittyvien muutosten hallinnolliset vaikutukset koulutuksen järjestäjille tulee arvioida huolellisesti.

Yhteenveto

Suomen Rehtorit ry kannattaa esityksen tavoitetta turvata koulutuksen jatkuvuus häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Järjestö pitää kuitenkin välttämättömänä, että lainsäädännön jatkovalmistelussa arvioidaan nykyistä tarkemmin muutosten vaikutukset oppilaitosjohtamiseen, rehtoreiden tehtäviin, hallinnolliseen työmäärään sekä koulutuksen järjestäjien resursseihin. Selkeät toimivaltuudet, yhdenmukainen valtakunnallinen ohjaus ja realistiset resurssit ovat edellytys sille, että ehdotetut tavoitteet voidaan käytännössä saavuttaa. Suomen Rehtorit ry korostaa, että poikkeusoloihin liittyvässä sääntelyssä tulee yhtä aikaa turvata opiskelijoiden oikeus koulutukseen, koulutuksen järjestäjien toimintakyky sekä päätöksenteon selkeä vastuunjako. Häiriötilanteissa epäselvä vastuunjako vaikeuttaa päätöksentekoa ja voi heikentää koulutuksen jatkuvuuden turvaamista.

Helsingissä 7.7.2026

Päivi Ikola
puheenjohtaja
Suomen Rehtorit ry